

УДК 37.035:061(71)

ЗАВДАННЯ І ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ АСОЦІАЦІЙ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ КАНАДИ

Наталія Микитенко

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Дорошенка, 41, 79000 Львів, Україна*

Проаналізовано систему асоціацій соціальних працівників Канади, розкрито головні цілі, завдання та зміст їхньої діяльності. Зазначено, що професійні асоціації значною мірою сприяють підвищенню авторитету професії та загальному зростанню рівня соціальної роботи в країні. Особливу увагу приділено функціонуванню Національної асоціації соціальних працівників Канади.

Ключові слова: професійна асоціація, соціальна робота, соціальний працівник, стандарти професійної практики, соціальна політика, соціальна справедливість.

Сьогодні, за умов багаторічного економічного становлення української держави, соціальної незахищеності населення, високого рівня безробіття, підготовка та професійна діяльність фахівців сфери соціальних послуг, головне завдання яких – забезпечення соціальних умов для реалізації особистості та її суспільної адаптації, є одним з ключових моментів розв'язання складних соціально-економічних проблем нашого суспільства. В сучасних умовах у нашій країні, за висловом В. Полтавця [1, с. 4], відбувається так званий “бум Соціальної Роботи”. Виникають нові масштабні проекти як для впровадження нових підходів до вирішення соціальних проблем, так і для підготовки та перепідготовки соціальних працівників. Проблеми становлення і функціонування соціальної роботи в Україні та за кордоном, формування і вдосконалення змісту, форм, методів і засобів практичної діяльності соціальних працівників досліджують С. Гончаренко, І. Зверева, А. Капська, І. Козубовська, Л. Коваль, А. Ковальов, Г. Лактіонова, М. Лукашевич, Ю. Мальований, І. Мигович, Т. Наговіцина, І. Пінчук, І. Поліщук, С. Толстоухова, С. Хлебик, І. Хохленков та ін.

Процес становлення нової спеціальності “соціальна робота” відбувається у кількох напрямках, одним з яких є створення професійних об'єднань та асоціацій. Роль закордонного досвіду в процесі заснування та вдосконалення діяльності функціонуючих професійних організацій соціальних працівників важко переоцінити. Зазначимо, що однією з країн, де соціальна робота досягла високого науково-практичного рівня, є Канада. Саме тому ми обрали цю країну для вивчення завдань і змісту діяльності мережі професійних асоціацій соціальних працівників з метою його творчого застосування в процесі

формування та функціонування таких новостворених професійних об'єднань у нашій країні, звичайно, з врахуванням вітчизняних соціально-економічних умов і національно-культурних особливостей. Це питання майже не досліджене в українському контексті. У Канаді проблеми діяльності професійних асоціацій соціальних працівників висвітлюють такі автори: Ф. Тернер, К. Джонс, Дж. Фолі, Дж. Джеймс, Б. Геро, Дж. Левайн, Дж. Мейнс, Р. Тодрес, Е. Лайтман, М. Гілберт, Г. Міллер, Г. Спечт, Р. Східмор, М. Теккерей., Д. Брешнік та ін.

У процесі створення подібних вітчизняних структур варто звертатись до досвіду зарубіжних країн, які досягли значного поступу в цій галузі. З огляду на це мета нашого дослідження – одержання необхідної інформації про діяльність професійних асоціацій соціальних працівників у Канаді та її детальний аналіз.

Ми ставили перед собою такі завдання:

- проаналізувати діючу систему канадських професійних організацій соціальних працівників, охарактеризувати діяльність провінційних асоціацій соціальних працівників, Національної асоціації соціальних працівників Канади (CASW), Асоціації шкіл соціальної роботи Канади (CASSW) і деяких міжнародних асоціацій, зокрема, Міжнародної федерації соціальних працівників (IFSW);

- розкрити завдання та зміст діяльності професійних асоціацій соціальних працівників Канади.

Професійні асоціації мобілізують колективні зусилля професії соціального працівника, зорієнтовані на виконання її завдань і функцій, спрямованих на вирішення складних і багатопланових проблем. Головна мета діяльності професійних асоціацій – задоволення потреб громадськості й членів організації.

У соціальній роботі служіння громадськості тісно переплітається з інтересами професії і, навпаки, інтереси професії значною мірою збігаються з намаганням задовольняти громадські потреби.

Професійні асоціації соціальних працівників для громадськості є важливим джерелом інформації про професію, соціальні послуги та соціальну політику і забезпечують можливість колективного представництва та впливу на розвиток соціальної політики, спілкування, зв'язку й обміну досвідом між представниками професії; поглиблення професійних знань; можливість надання певних послуг членам асоціації, таких як пошук робочих місць чи виконання зобов'язань з боку асоціації; розвиток і стимулювання підвищення рівня стандартів професійної практики; надання консультацій представникам уряду щодо змісту соціальної політики та політики сфери охорони здоров'я, а також послуг, що надаються соціальними працівниками; контроль за ефективністю практичної соціальної роботи та розвитком її нових напрямків. Це сприяє підвищенню авторитетності професії, а залучення окремих соціальних працівників до професійних асоціацій – вивченню та засвоєнню

нових знань та обміну досвідом. Крім того, досвід роботи в організації дає змогу індивідууму виявити себе як лідера.

Асоціації підтримують професійну підготовку випускників і всім своїм членам дають можливість певним чином впливати на постійний розвиток професії. Кожну провінційну асоціацію очолює Рада директорів, яку обирають члени цієї організації. Загалом було створено десять провінційних асоціацій. У семи провінціях Канади вони відповідають за так зване “регулювання” професії, тобто контролюють провінційне законодавство в галузі соціальної роботи.

Відповідальність за регулювання практики соціальної роботи у різних провінціях несуть такі організації [3, р. 478]:

Провінції	Асоціації
Альберта	Асоціація соціальних працівників Альберти (рік заснування – 1967)
Брітіш Колумбія	Реєстраційна рада соціальних працівників (відокремлена від професійних організацій)
Квебек	Асоціація соціальних працівників Квебеку (початок 1960-х)
Манітоба	Асоціація соціальних працівників Манітоби / Інститут реєстрації соціальних працівників Манітоби (1961)
Нова Скотія	Асоціація соціальних працівників Нової Скотії (1963)
Нью Брансвік	Асоціація соціальних працівників Нью Брансвіка (1965)
Ньюфаундленд і Лабрадор	Асоціація соціальних працівників Ньюфаундленда і Лабрадора (1970)
Онтаріо	Коледж сертифікованих соціальних працівників Онтаріо (1962); Онтаріо є єдиною провінцією, де станом на 1999 рік не існувало законодавства у сфері соціальної роботи
Прінс Едвард Айленд	Рада реєстрації соціальних працівників (відокремлена від професійних асоціацій)
Саскатчеван	Асоціація соціальних працівників Саскатчевану (1967)

В округах Брітіш Колумбія, Прінс Едвард Айленд та Онтаріо (у цих провінціях орган регулювання професійної практики соціальної роботи відокремлений від асоціацій) асоціації відіграють роль інструментів виконання вказівок і запровадження нових положень. Зокрема, в Онтаріо робота в такому органі регулювання вимагає обов’язкового членства в асоціації. В Брітіш Колумбія таке правило існувало до 1996 року. Робота ж в Реєстраційній раді округу Прінс Едвард Айленд не пов’язана з членством в провінційній асоціації.

Головне завдання провінційних асоціацій: захищати інтереси громадськості, відображати інтереси своїх членів, підтримувати безперервну освіту, брати участь у розробці та впровадженні стандартів у галузі соціальної роботи.

У великих провінціях Канади професійні асоціації мають гілки, або філії, що діють у межах певних географічних регіонів. Усі провінційні організації, крім асоціації Принс Едвард Айленд, мають друковану продукцію, інформаційні бюлетені. Асоціація соціальних працівників Квебеку кілька разів на рік видає дуже популярний серед соціальних працівників регіону журнал “L’Intervention” (“Втручання”). Окрім того, багато організацій готують до друку і публікують літературу з практики соціальної роботи.

Професійні асоціації соціальних працівників Канади, крім асоціації Альберти, вимагають, щоб їхні члени мали освітній рівень бакалавра або магістра соціальної роботи, закінчивши акредитовану школу соціальної роботи, чи мали б відповідний рівень бакалавра або магістра закордонного університету.

Зусилля провінційних асоціацій соціальних працівників акумулює CASW – федеративна організація, членами якої є всі десять вищезазначених професійних організацій.

Зауважимо, що CASW засновано у 1926 році як членську організацію для окремих індивідуальних соціальних працівників. Як зазначає Т. А. Mains [8, р. 2], метою її створення було об’єднати спільні зусилля соціальних працівників – професіоналів, що надихнуло б їх ефективніше втілювати в життя і реалізовувати ідеали служіння громадськості. З цією метою асоціація намагається виконувати такі завдання: розробляти професійні стандарти і сприяти їх запровадженню, підтримувати належну професійну підготовку спеціалістів, видавати офіційний друкований орган, підтримувати служби, що займаються працевлаштуванням, проводити дослідження.

Станом на 1926 рік діяльність асоціації полягала у консультуванні роботодавців і наданні інформації щодо можливостей працевлаштування для членів асоціації, а також розробці стандартів_ пов’язаних із процесом надання соціальних послуг. Окрім того, з 1932 року, асоціація зосередила свою увагу ще й на питанні професійної етики [6, р. 308]. До 1938 року кількість членів асоціації досягла 540 осіб, її осередки було відкрито у містах Брітіш Коламбії, Манітоби й Онтаріо [3, р. 479]. Враховуючи автономність кожної провінції Канади, проблеми та питання, якими займалися осередки асоціації, дещо відрізнялися між собою. Тоді стало очевидним, що структуру організації професійної асоціації соціальних працівників буде диференційовано.

У 1975 році національна асоціація затвердила федеративну структуру: кілька провінційних осередків стали автономними провінційними організаціями, проте кожна з них стала членом CASW, яка на той час перетворилася у національну асоціацію провінційних організацій. Окремі соціальні працівники могли бути членами лише провінційних організацій. Кожне провінційне об’єднання призначало представників до Ради CASW пропорційно до кількості своїх членів.

Кількість представників до Ради CASW у 1985 році значно зменшилася, оскільки кожна провінційна організація була уповноважена делегувати до неї лише по одному представникові, який повинен був виконувати два головних завдання: захищати інтереси та перспективи розвитку як своєї провінційної організації, так і професії в цілому. В рамках функціонування CASW тричі (у 1989, 1992 і 1995 роках) скликались асамблеї делегатів, що дало змогу представникам провінційних організацій збиратися з метою одержання та обміну інформацією, подискутувати з приводу деяких питань соціальної політики та стратегічних пріоритетів її розвитку. У 1996 році було скасовано умову щодо обов'язкового представництва одного члена провінційної організації в Раді директорів CASW. Замість того було запроваджено щорічні зустрічі президентів провінційних організацій з Радою директорів CASW [3, р. 480]. Оскільки кількість учасників асамблей делегатів була обмеженою, їх змінили національні конференції, що відбуваються кожних два роки. На таких конференціях одночасно може зустрічатися, обмінюватись досвідом, науковими напрацюваннями й ідеями велика кількість представників професії. Перша національна конференція соціальних працівників Канади відбулася в Едмонтоні у червні 1998 року.

Головна мета діяльності CASW: забезпечення національного лідерства і співпраця з організаціями-членами CASW з метою підтримки заходів, спрямованих на зміцнення статусу професії соціального працівника в Канаді та досягнення високих професійних стандартів; забезпечення підтримки організацій-членів CASW і виконання ролі джерела інформації та консультування в галузі практики соціальної роботи; вивчення соціальних проблем і застосування відповідних заходів впливу на національну соціальну політику та законодавство з метою поліпшення добробуту людей, які проживають на території Канади; проведення тренінгів, підтримка та проведення досліджень у галузі соціальної роботи; видання та розповсюдження відповідної інформації серед членів асоціації та широкої громадськості; представлення інтересів соціальних працівників Канади, а також організацій-членів CASW на національному та міжнародному рівнях.

Виходячи з цілей і завдань, які ставить перед собою Канадська асоціація соціальних працівників, вона видає друковану продукцію, в якій намагається відобразити найактуальніші питання соціальної роботи. Головний друкований орган CASW – “Social Worker” (“Соціальний працівник”), що виходить щорічно в журнальному форматі й тричі на рік у вигляді інформаційних бюлетенів. Окрім того, асоціація опублікувала велику кількість матеріалів, що стосуються різних галузей соціальної роботи та сфер практики, а саме: “Принципи евтаназії та сприяння самогубству” (1994), “Посібник з практичної соціальної роботи з дітьми, що пережили сексуальне насильство” (1994), “Практика соціальної роботи зі звалтованими жінками та їхніми сім'ями” (1995), “Стандарти

практики в соціальній роботі” (1995), “Соціальні працівники і ВІЛ / СНІД” (1996), “Комплексний посібник з догляду за ВІЛ-інфікованими” (1997), “Сфери практики” (1998) та ін.

Дуже відомою організацією, що займається підвищенням рівня освіти в галузі соціальної роботи, є Канадська асоціація шкіл соціальної роботи (CASSW). Це добровільне об'єднання факультетів університетів, відділень і шкіл, що готують фахівців для сфери соціальних послуг. Мета цієї асоціації: удосконалення стандартів, підвищення ефективності, результативності й доцільності освіти в галузі соціальної роботи. Організація існує з 1967-го, а її попередником був Національний комітет шкіл соціальної роботи, утворений у 1948 році [5, р. 85–95]. У структурі CASSW є орган, що акредитує освітні інституції. Крім того, асоціація займається питаннями стажування та обміну викладачами факультетів і шкіл соціальної роботи. І хоча це не є обов'язковим, всі факультети, відділення та школи соціальної роботи Канади є її членами. Членами цієї асоціації, крім викладачів факультетів і шкіл соціальної роботи, можуть також бути їхні колишні випускники та керівники практики студентів. CASSW тісно співпрацює з Канадською асоціацією соціальних працівників, і CASW призначає одного зі своїх членів до акредитаційного органу CASSW.

На діяльність Канадської асоціації соціальних працівників та її провінційних філій активно впливає діяльність подібних міжнародних об'єднань фахівців сфери соціальних послуг. Найбільша така організація – IFSW, членами якої є національні асоціації близько 60 країн. Цю федерацію ухвалено Міжнародною конференцією соціальних працівників у Парижі 1950 року. Офіційні робочі мови IFSW – англійська, французька та іспанська. Свою діяльність Федерація спрямовує на виконання таких завдань: підняти авторитет соціальної роботи як професії завдяки міжнародному співробітництву, звертаючи головну увагу на стандарти, професійні цінності, підготовку спеціалістів, умови праці, визнання професії в суспільстві, етичний кодекс і права людини; сприяти становленню національних асоціацій соціальних працівників і професійних спілок соціальних працівників і тісно співпрацювати з уже існуючими асоціаціями; підтримувати участь соціальних працівників у процесі соціального планування та формування соціальної політики як на національному, так і на міжнародному рівнях; налагоджувати й зміцнювати контакти між соціальними працівниками різних країн; сприяти можливості обміну досвідом та ідеями організації зустрічей, дискусій; підтримувати дослідницькі проекти і видання галузевої літератури; налагоджувати і зміцнювати контакти з міжнародними організаціями, що працюють у напрямку підтримки соціального розвитку.

Спеціальний статус IFSW було надано Радою з економічних та соціальних питань Організації Об'єднаних Націй та Фондом ООН допомоги дітям (ЮНІСЕФ). Сьогодні існує три офіційні представництва FSW – у Нью-Йорку,

Відні та Женеві. Таке визнання забезпечує перспективу зростання авторитету професії соціального працівника у світі.

Членами IFSW можуть бути лише національні асоціації соціальних працівників. Канадська Асоціація Соціальних Працівників є активним членом цієї федерації з 1952 року.

Для окремих соціальних працівників асоціацій та спілок, які бажають підтримувати розвиток соціальної роботи у світі, Міжнародна федерація працівників створила номінацію “Друзі IFSW”, яка дає право на отримання інформаційних бюлетенів, публікацій організації та знижку на участь у міжнародних і регіональних конференціях IFSW.

Завершуючи огляд діяльності професійних асоціацій соціальних працівників Канади, її змісту і завдань, зазначимо, що кожен професіонал повинен вносити частку в розвиток своєї професії та сприяти зростанню її авторитету, тим паче, якщо ця професія пов’язана зі служінням громадськості. Одним з шляхів досягнення позитивного результату є членство у професійній асоціації.

У Канаді є досить багато професійних асоціацій соціальних працівників, проте завдання, які вони ставлять перед собою, як ми дослідили, майже однакові: служіння інтересам громадськості, підняття авторитету професії та представлення інтересів своїх членів, забезпечення підтримки професійної підготовки фахівців для сфери соціальних послуг, проведення досліджень у галузі соціальної роботи, забезпечення можливостей професійного зростання своїх членів, а також видання та розповсюдження інформації, як для професіоналів сфери соціальної роботи, так і для широкого загалу.

“Майбутнє професії пов’язане з розквітом професійної асоціації”, – вважає Джулі Фолі [3, р. 491]. Професійні асоціації соціальних працівників спрямовують зусилля на підняття рівня соціальної роботи в Канаді на вищій щабель, сприяючи підвищенню авторитету професії соціального працівника.

В Україні сьогодні існує лише кілька асоціацій соціальних працівників, зокрема, Фонд “Українська асоціація соціальних працівників”, Федерація соціальних працівників, Ліга соціальних працівників та регіональні організації (Дніпропетровське обласне громадське об’єднання спеціалістів соціальної роботи “Нове покоління”). Сподіваємось, що вивчення та адаптація досвіду функціонування мережі асоціацій соціальних працівників Канади сприятиме підвищенню ефективності роботи вже існуючих і організації нових професійних об’єднань.

1. Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. Полтавця. К., 2000.
2. *Breshnik D. A.* Managing the Human Services in Hard Times // Human Services Press, 1983.
3. *Foley J.* Professional Associations in Canada. Ontario, 1999.
4. *Gilbert N., Miller H., Specht H.* An Introduction to Social Work. New Jersey, 1980.
5. *James G. G., Gero B. M.* Social Work in Rehabilitation teams: Action and Interaction. Ottawa, 1983.
6. *Jones K.* Ethical Issues. Scarborough, 1999.
7. *Levine G.* Unionizing the Professionals // Perception. 1980. Jul. / Aug. P.18–32.
8. *Mains T. A.* Through the Years in CASW. Ottawa, 1960.
9. *Skidmore R. A., Thackeray M. G.* Introduction to Social Work. New Jersey, 1982.
10. *Todres R., Lightman E.* Social Work Unions – Options for the Future // The Social Worker. 1979. № 47. P.66–69.
11. *Turner F. T.* Social Work Practice: a Canadian Perspective. Ontario, 1999.

TASKS AND CONTENTS OF ACTIVITY OF CANADIAN SOCIAL WORKERS' PROFESSIONAL ASSOCIATIONS

Natalia Mykytenko

*Ivan Franko National University of Lviv,
Doroshenko Str., 41, UA – 79000 Lviv, Ukraine*

The article analyses the system of Canadian associations of social workers, putting into the spotlight the main goals, tasks and contents of their activity. Functioning of professional associations is favorable to prestige improvement of the profession and general rise of social work level in the country. Special attention in the content of the article is given to the activity of Canadian National Association of Social Workers.

Key words: professional association, social work, social worker, standards of professional practice, social policy, social justice.

Стаття надійшла до редколегії 15.09.2003
Прийнята до друку 15.01.2004